

Jaka Flis

VPRAŠANJA OB POVEZAVI

Povezave globokih jam sem od nekdaj dojemal kot nek mitski in precej misteriozen prostor. Težko sem si predstavljal, kako po desetletjih raziskovanja prideš nekam, kamor je nekdo drug prišel po desetletjih raziskovanja. Redki so bili člani, ki so bili prisotni pri povezavah in malo je bilo zgodb o njih. V začetkih moje jamarije povezav jam v sisteme nisem jemal prav resno, saj se mi je zdelo to preprosto zelo malo verjetno. V nadaljnjih letih pa se je o povezavah začelo razpredati tudi zares, saj je bila (in še vedno je) raziskovalna vnema članstva na vrhuncu in kilometri jam so se množili kot poljski zajci. Tudi načrti so kazali, kje se bodo jame povezale; še več, na povezavah smo aktivno delali in si za povezovanje jam v sisteme močno prizadevali. Povezava je tako predstavljala kulminacijo neke faze raziskovanja, po kateri si lahko slavnostno odpremo šampanjec in ga spijemo članstvu na čast. Nekaj povezav jam v sisteme nam je uspelo doseči na Pokljuki, kar nas je ravno prav podžgalo, da bi imeli še kakšno na Kaninu. Vedno bolj je kazalo, da bi se lahko povezala Renejevo brezno in P-4, tako da smo med vsakoletnimi kaninskimi raziskavami napore usmerjali tudi v dosego tega cilja. Ta dosežek bi nosil veliko težo predvsem zaradi količine vložene časa in prizadevanj trdoživih ferajnovcev in simpatizerjev. Vsled tega je povezava Rene – P4 nosila mitski status in v moji glavi se je izoblikovalo mnogo vprašanj, na katere nisem poznal odgovora.

Kako bomo sploh vedeli, da je to povezava? A je to kak poseben prostor, kjer se jama spremeni? Kakšen je občutek, ko si tam?

V začetku avgusta 2019 sem med ležanjem na trdem mrzlem blatu v trenutku dobil odgovore na vsa ta vprašanja. Z mano sta bila še Tjaša in Matevž, ki sta malo šnofala okoli po ozkem blatnem rovu, nevede, da je ta prostor nekaj posebnega. Bil je namreč uradno izmerjen in pripisan načrtu Reneja, medtem ko smo mi dan pred tem vstopili v P-4. Kako smo torej vedeli, da je to povezava?

Tre soči se selfie ob povezavi. Foto: Jaka Flis

Znano nam je bilo, da se giblamo na področju, ki je blizu Reneja. Pred pol leta sta ločeni ekipi iz P4 in Reneja jami slušno povezali nekoliko višje, a se fizično nista srečali. Povezavo smo seveda iskali, nismo je pa pričakovali tisti trenutek na tistem mestu. Nekaj sem zaslutil, ko sem v tistem rovu na tleh opazil narisano X. Mogoče so tukaj že bili? Ne, ni mogoče. To sem ga sam naredil s ključem, ko sem se valjal po tleh. Pojdimo raje naprej skozi ožino. Pas bo treba dati dol. Ni časa za obotavljanje, precej piha in mrzlo je. Matevž se je že odplazil nekam dalje, jaz pa na steni zagledam napis *Jebemu mater*. Hitro mu je uspelo tole napisati, sem si mislil. Posvetoval sem se s Tjašo, ki je rekla, da Matevž česa takega sploh ne bi napisal. Takrat mi je kapnilo. To je to. To je povezava, katero iščemo. Jebemu mater, to smo čakali. Zdaj vem, kako izgleda. A je kaj drugače kot v P4?

Ja drugače je, jama se spremeni. Po sosledju meandrov in krajših brezen jama (P4) preide v močno podorno cono. Skale vseh velikosti vsepovsod, kot smo jih v tistih krajih že vajeni. Splezaš med skalami navzdol in na koncu rova vidiš luknjo, ki se odpira v manjše brezence. Stene imajo značaj, podoben napolitankam, in se ob iskanju mesta za pritrđišča krušijo v

tankih plasteh. Nekako zavrtiš fiks in se spustiš par metrov v rov, ki se na eni strani konča v podoru in na drugi nadaljuje po tunelčku strjenega blata. Ne da bi vedel, si zapustil P4 in vstopil v Reneja. Izgleda kot konec sveta in temu pritrjuje tudi napis na steni. Piše namreč *THE END*, ki mesto opiše, kot se spodobi. Izgleda namreč brezupno, sploh, ko ugotoviš, da se kubiki zraka vztrajno izgublajo v podoru pred tabo, ti pa ne moreš nikamor. Napis je na steni že kakšna štiri leta iz časov, ko smo se hoteli dokopati do povezave iz Reneja. Kamina iz napolitank takrat seveda nismo plezali, je bilo prenevarno. Skratka, odlično mesto za povezavo, ki je navsezadnje le prazen prostor, obkrožen s skalami, kako je lahko to kaj posebnega? Zato, ker te ob prehodu spremljajo posebni občutki.

Vesel sem bil, da sem jih lahko delil s

THE END. Foto: Uroš Kunaver

Slovesna otvoritev povezave. Foto: Uroš Kunaver

Tjaša in Matevžem, ki sta ob tej priložnosti dosegla tudi svoja globinska rekorda. To je pomenilo, da smo kar precej globoko, verjetno nekaj pod -1000. Da pridemo na površje, bo trajalo še nekaj dni, jaz bi pa že zdaj vsem članom razglasil, da imamo povezavo, pa ne morem. Bo treba počakati, zdaj je čas za dokumentiranje in merjenje, da bomo sploh vedeli, kje smo bili. Z dokaznim gradivom smo se čez par dni odpravili na površje, kjer je bila novica med člani lepo sprejeta, čutiti je bilo tudi malce evforije. Zgodba je v končni fazi prišla tudi v medije, prejeli smo čestitke in gostovali na radiu. Vse to nam je dalo vedeti, da je to neprekosljiv dogodek na področju slovenskega jamarstva in kot takega se ga bomo tudi spominjali še na mnoga leta.

Sedaj pa proti Boki naprej in še na obilo povezav! |

Nika Pišek Szillich

P4 – ŽENSKA EKSPEDICIJA

Med novembrskimi počitnicami se nas je pet punc odpravilo v kaninsko podzemlje. Odpravile smo se v P4, kar je delovno ime za Brezno rumenega macka. Naš namen je bil nadaljevati, kjer so se ustavile ekipe, ki so jamo raziskovale na poletnem kaninskem taboru. Takrat je ekipa odkrila povezavo z Renejevim breznom in našla kolektor. Tako smo se spustile na globino skoraj 1000 metrov, kjer je v jami postavljen bivak. Na njem

smo preživele pet dni in od tam ponovno merile povezavo in ocenile, kdaj se bo lahko izvedlo prvo prečenje. Poleti je ekipo v kolektorju zaradi obilnih padavin in intenzivnega taljenja snega ovirala voda, ki je bila pri nas dosti nižja. Namerile smo nove metre, a smo se morale obrniti zaradi preozkih delov. Kolektor nas je pošteno namočil, tako da smo se nato grele v šotoru. Ostale ekipe, ki so se nam želele pridružiti, je oviralo nesta-

bilno vreme. Tako smo bile edine v jami, podatke o stanju zunaj pa smo prejemale po jamskem telefonu. Kljub izolaciji smo se dobro ujele in uspešno sodelovale. Jaz kot edina ne-biologinja sem slišala o biologiji več, kot bi si sicer želela, a sem jim pridno vračala s pametovanjem o fosilih. Akcijo bi takoj spet ponovila in se že veselim ponovnega obiska jame. |

Osvajalke globlin pred LP bivakom. Foto: Ester Premate